

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ЕНДОКРИНОЛОГИЈА” ОД АВТОРИТЕ ПРОФ.
Д-Р ВАЛЕНТИНА ВЕЛКОСКА НАКОВА И ПРОФ. Д-Р ИВИЦА
СМОКОВСКИ, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2002-35/17 од 24.1.2024 г, на 315. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 24.1.2024 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Бранкица Крстевска, редовен професор (во пензија) од Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, наставно-научна област ендокринологија;

- д-р Самуел Садикарио, редовен професор (во пензија) од Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, наставно-научна област ендокринологија

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„ЕНДОКРИНОЛОГИЈА” од проф. д-р Валентина Велкоска-Накова и проф. д-р Ивица Смоковски**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „Ендокринологија” од проф. д-р Валентина Велкоска-Накова и проф. д-р Ивица Смоковски, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како дел од предметот Интерна медицина 2, кој се слуша како задолжителен предмет во VIII семестар, со 9 ЕКТС, со фонд на часови 4+4+1, односно вкупен фонд 270 часови, на студиската програма Општа медицина. Приложениот ракопис е во согласност со наставната програма за предметот Интерна медицина 2 на студиската програма Општа медицина. Учебникот е наменет да служи како основна литература за изучување на ендокринологијата, како дел од предметот Интерна медицина 2. Истиот ги следи методите, активностите и дидактичките насоки за реализација на наставната програма.

Учебникот „Ендокринологија“ е плод на работа, идеи и стручни ставови на двајцата професори од Факултетот за медицински науки на УГД во Штип. Секој од авторите оставил свој печат, но книгата е огледало на нивната стручност во секојдневна работа со пациенти од областа на ендокринологијата во Клиничка болница - Штип и на Универзитетската клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболни нарушувања во Скопје. Книгата дава базични информации и клинички погледи на болестите од областа на ендокринологија (проф. Крстевска)

Книгата „Ендокринологија“ од професорите Валентина Велкоска-Накова и Ивица Смоковски е квалитативно поместување во едукацијата и практиката на македонската медицина, како значаен извор на информации од дадената област. Тоа е прв интегрално-хибриден учебник и прирачник по ендокринологија

во нашата академска средина, имајќи предвид дека поранешните дела се строго специјализирани. Тој е дериват на огромното клиничко искуство кај нас, а и потребата да се биде во синергизам со светските сознанија и трендови (проф. Садикарио).

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот за учебникот е напишан на 211 страници, согласно со ОИДК. ОБ.15. Упатство за техничко уредување на учебници и учебни помагала во електронска форма, компјутерски обработен текст во А4 формат, со проред 1, со употреба на фонт Arial, големина на букви 11 и маргини на страниците 2,54 cm: top; left; bottom; right. Цитирањето е во АПА стил, при што цитатите во текстот се поставени во рамките на речениците и параграфите, со што се олеснува прегледноста на информациите за цитирање, односно авторите и делата кои се консултирани за изготвување на учебникот. Ракописот е илустриран со 53 слики, содржи 49 табели и 24 шематски прикази или алгоритми.

Учебникот е структуриран согласно со методологијата на предметната програма за делот ендокринологија во состав на предметот Интерна медицина 2, кој се слуша како задолжителен предмет во VIII семестар, со 9 ЕКТС и фонд на часови 4+4+1, односно вкупен фонд 270 часови, на студиската програма Општа медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Учебникот содржи 13 поглавја со вклучена користена литература како последно поглавје. Рецензентската комисија констатира дека обемот на учебникот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите согласно со предвидениот број на часови и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Ендокринологијата постои во Македонија уште од пред 70 години, иницирана од прочуените професори-академици Игњатовски, Таџер и Арсов, потоа внесени во праксата од професорите Александар Плашески и Кирил Петровски, во чија екипа се вклучи и нашата генерација. Посебен белег дадоа и доајените-експерти на детската ендокринологија. Нашето беше да направиме „инцизија“ во непознат простор, а сега се очекува „супра-структура“ на една мошне важна градба. Факултетот во тоа време беше водечки во Југославија, а сега е потребно тоа да се реставрира. Тогаш не постоеја хормонски тестови и дијагностиката беше строго емпириска и интуитивна. Следеа воведувања на имунолошки, визуализациски, а за иднината се важни молекуларно-генетски тестирања и вештачка интелигенција, со што праксата еволуира во наука, глобализам и престиж. Издавање на учебник е запис или код, што значи и внесување на стратегија во даден регион, така што ова дело на професорите Накова и Смоковски ни дава можност, чест и одговорност да зборуваме за „македонска ендокринологија“.

До денес ендокринологијата како дел од интерната медицина е објавена само во состав на учебник по интерна медицина на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Како посебен дел, учебник по ендокринологија, кој по обем ги задоволува потребите на студенти од прв циклус, но и на специјализанти по ендокринологија нема објавено, од каде бил и поттикот да се напише овој учебник. Затоа, содржините презентирани во овој учебник може да претставуваат солидна теоретска основа за совладувањето на материјата и да им биде од корист не само на студентите туку и на идните специјализанти по ендокринологија.

Краток опис на содржината: Учебникот „Ендокринологија“ од проф. д-р Валентина Велкоска-Накова и проф. д-р Ивица Смоковски, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, за предметот Интерна медицина 2, задолжителен предмет на студиската програма Општа медицина, е систематизиран во 13 волуминозни поглавја.

Поглавје 1: Хипофиза (питуитарна жлезда). Авторите ги прикажуваат заболувањата на хипоталамо-хипофизната оска, давајќи најнапред осврт на анатомијата и физиологијата, а потоа причините и клиничка слика на заболувањата, дијагноза и диференцијалната дијагноза презентирани со алгоритми и терапија.

Поглавје 2: Тироидна жлезда. Во второто поглавје авторите ги опишуваат заболувањата на тироидеа, конципирани по ист редослед, дефиниција, етиологија, клиничка слика, дијагноза, диференцијална дијагноза и терапија.

Поглавје 3: Метаболни заболувања на коската. Во ова поглавје се опишува патофизиолошкиот механизам на ремоделирање на коската, метаболизмот на калциум, фосфор и витамин Д, неопходни знаење како вовед за следните 3 поглавја.

Поглавје 4: Болести на паратиroidните жлезди. Се дава дефиниција, етиологија, клиничка слика, дијагноза, диференцијална дијагноза и терапија за хиперпаратироидизам и хипопаратиroidизам.

Поглавје 5: Остеопороза. Во ова поглавје се дава јасна дефиниција за остеопорозата, класификација, клиничка слика, дијагноза и терапија според најновите водичи.

Поглавје 6: Паџетова болест. Во ова поглавје се дава дефиниција етиологија, патологија, клиничка слика, компликации и терапија на паџетовата болест.

Поглавје 7: Машки репродуктивен систем. Поголавјето започнува со кратка анатомија и физиологија на машкиот репродуктивен систем, продолжува со клиничка евалуација, причини и алгоритам за дијагноза за машки хипогонадизам, а понатаму се обработени најчестите причини за примарен и секундарен хипогонадизам.

Поглавје 8: Болести на надбубрежните жлезди. Во ова поглавје авторите ги обработуваат: кушингов синдром, примарен и секундарен хипералдостеронизам, синдром на зголемена адренална андрогена продукција, примарна и секундарна адренална инсуфициенција, феохромоцитом и адренални тумори.

Поглавје 9: Женски репродуктивен систем. Поголавјето започнува со кратка анатомија и физиологија на женскиот репродуктивен систем, а понатаму се обработува примарна и секундарна аменореја, полицистичен оваријален синдром, менопауза и хирзутизам.

Поглавје 10: Дијабетес мелитус. Ова поглавје детално се обработува дијабетесот, класификација и патогенеза, клиничка слика, компликации и терапија за истиот.

Поглавје 11: Мултипла ендокрина неоплазија. Согласно со потребите на студенти на медицина на кратко се опишани заболувањата кои влегуваат во состав на овие синдроми. Заболувањата се детално опишани во соодветните поглавја.

Поглавје 12: Полигландуларни автоимуни синдроми. Согласно со потребите на студенти на медицина на кратко се опишани најчестите автоимуни синдроми. Заболувањата се детално опишани во соодветните поглавја.

Поглавје 13: Библиографските единици, вкупно 28, користени при пишување на учебникот правилно се цитирани во АПА стил.

ЗАКЛУЧОК

Учебникот „Ендокринологија” од проф. д-р Валентина-Велкоска Накова и проф. д-р Ивица Смоковски, наменет првенствено за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, за предметот Интерна медицина 2, задолжителен предмет на студиската програма Општа медицина, е прв учебник посебно како ендокринологија. Изобилува со голем број на информации од оваа област. Корисноста и современоста на учебникот се огледува во присуство на најнови сознанија за примена на современи методи за дијагноза и терапија на ендокринолошките заболувања. Исто така, авторите даваат препораки за скрининг, дијагноза и терапија, кои се корисни алатки, што штедат време и пари. Дадени се терапевтски постапки според медицина базирана на докази и најсовремени терапии во ендокринолошките заболувања. Направен е обид, покрај терапевтската ефикасност да се посочи и цената на чинење. Учебникот ги следи методите, активностите и дидактичките насоки за реализација на наставната програма. Во изнесување на наставната материја авторите користат научно проверени теории и стручна терминологија кои се приспособени на начин што студентот и стручната јавност може да ги разберат, согласно со стекнатите предзнаења и спознајните способности, со што би го поттикнала читателот на учење со разбирање. Учебникот е конципиран на начин што му овозможува на читателот да ги воочи важните факти и го мотивира да користи различни стратегии за учење со цел продлабочување на знаењата и развивање на вештини. Учебникот дава можност за надоградување со други учебни помагала и продлабочувања на знаењата. Користените слики, табели и шематски прикази даваат допринос кон совладување на наставната материја. Учебникот е напишан на разбирлив, стандарден македонски јазик, а текстовите се прегледни овозможувајќи самостојно совладување на материјалот. Според наведеното, оваа книга ќе биде непроценлива првична референца за идните студенти, колеги, но и специјализанти, која ќе ја имаат во компјутер, во белиот мантил, на работната маса или во сите три. Учебникот ги исполнува целите за едукација и стекнување на знаења од областа на ендокринологијата (проф. Крстевска).

Книгата е екстракт на интегрални искуства и други огромни учебници и монографии кондензирани во минидимензионален сликовен формат, така што се создава „блиц-ефективност“ со „економија“ на просторот, енергијата и потрошеното време за учење. Студентот утре ќе се соочи со легални реалности, но и разни тестирања по светот и за областа треба да биде добро спремен. Докторот е „свој“ и „светски“, а во иднина ќе биде обратно. Првата гаранција за тоа се институцијата и авторите кои и сами беа одлични студенти и препознатливи специјалисти, а јас ги познавам како брилијантни познавачи на медицината, со особена перцепција и квантум на информации. Сепак, најдобар тест на идниот колега или колешка е праксата, за што влогот ќе претставува целиот живот.

На авторите им пожелувам успех, достоинство, професионална и лична среќа, а за себе би сакал да доживеам многу изданија на оваа книга (проф. Садикарио).

Врз основа на стандардите, критериумите и индикаторите предвидени со методологијата за вреднување и објавување на учебници, Рецензентската комисија има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, учебникот „Ендокринологијаа“ од проф. д-р Валентина Велкоска-Накова и проф. д-р Ивица Смоковски да го одобри за издавање.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Бранкица Крстевска, редовен професор, с.р.

Д-р Самуел Садикарио редовен професор, с.р.